

кәсіпкерлікті дамыту осындай құралдардың бірі болып табылады. Көп өлшемді корреляция-регрессиялық талдау ең ықпалды факторлар: жұмыссыздық деңгейі мен халықтың кедейлік деңгейі арасындағы жоғары корреляцияны көрсетті, осының негізінде Қазақстанда халықтың әл-ауқатын арттыру, тиімді әлеуметтік саясатты жүргізу және халықты қорғау қажеттілігі туындады, әлеуметтік инновацияларды енгізуді қолдау;

- әлеуметтік кәсіпкерліктің дамуына зерттелетін факторлардан басқа экономикалық әл-ауқат, бәсекеге қабілеттілік, қаржы жүйесі және басқа да факторлар әсер етеді.

Әлемде және Қазақстанда болашақ зерттеулер әлеуметтік инновациялық жүйелерге және әлеуметтік құндылықтарды құру мен коммерцияландыруға, сондай-ақ әлеуметтік кәсіпорындарды ұйымдастыруға, әлеуметтік капиталды жұмылдыруға және микроқаржыландыру арқылы кедейшілікпен күресуге қатысты болуы мүмкін.

Қазақстанда зерттеуді қажет ететін әлеуметтік кәсіпорындарды құруға ықпал ететін бастапқы процестердің түрлері. Осындай салаларға көбірек назар аударылғаннан кейін, зерттеушілер бизнестің идеядан жұмыс істейтін әлеуметтік салаға дейін қалай дамидынын анықтай алады.

Қоғамдағы әлеуметтік мәселелердің өсуі әлеуметтік кәсіпкерліктің дамуына әкеледі. Заманауи жағдайда әлеуметтік кәсіпкерлікті дамытудың алғышарттары: инклюзивті даму, тұрақты даму және әлеуметтік инновациялардың өсуі, сонымен қатар елдің әлеуметтік жауапкершілігі. Әлеуметтік кәсіпкерліктің даму факторларына заңнаманың ұлттық ерекшеліктері, әлеуметтік-экономикалық, демографиялық және мәдени жағдайлар әсер етеді.

#### Әдебиеттер

1. [www.inform.kz/ru/ruka-pomoschi-rol-social-nogo-predprinimatel-stva-v-sozdanii-inklyuzivnogo-obschestva-v-kazahstane\\_a3853151](http://www.inform.kz/ru/ruka-pomoschi-rol-social-nogo-predprinimatel-stva-v-sozdanii-inklyuzivnogo-obschestva-v-kazahstane_a3853151)

2. <https://caer.narxoz.kz/jour/article/view/389/342>

Рүстемұлы М., 1 курс магистранты (академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ)  
Ғылыми жетекші – э.ғ.к., профессор Мамбетова С.Ш.

### ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК КӘСІПКЕРЛІКТІҢ ДАМУ ЖОЛДАРЫ МЕН БОЛАШАҒЫ

Әлеуметтік кәсіпкерлік – қоғамдағы әлеуметтік және экологиялық мәселелерді шешуге бағытталған бизнес түрі.

Бұл әлемге ортақ ұғым болғанымен, Қазақстан үшін жаңа үрдіс. «Әлеуметтік кәсіпкерліктің» жеке категориясы болмағандықтан, бизнестің бұл түрін сипаттайтын нақты статистика жоқ. Өткен жылдың өзінде Әлеуметтік бағдарламаларды дамыту қоры мен Gladway және SAP CIS медиа-жобаларының бірлескен ғылыми жобасы аясында Қазақстан мен Ресейде әлеуметтік кәсіпкерлік тұжырымдамасының таралуы зерттелді.

Әлеуметтік кәсіпкерлік – Қазақстандағы бизнестің жаңа бағыты. Елімізде мұны дамыту үшін заңнамалық база қажет. Оның бәсекесі тек бір нәрседен – игі істерде болуы керек.

«Әлеуметтік кәсіпкерлік» дегеніміз не? «Әлеуметтік» терминін анықтау оңай. Бірақ, әрине, жеке және әлеуметтік мүдделерден маңыздырақ немесе экономикалық дамудан немесе басқа да әлеуметтік қажеттіліктерден маңыздырақ нәрсе туралы дауласуға болады, бірақ «қоғам» ұғымының мағынасына қатысты айтарлықтай келіспеушіліктер жоқ. Жалпы, «кәсіпкерлік» туралы ортақ түсінік табу басқа мәселе.

Әлемдік тәжірибеде кәсіпкерліктің жалпы қабылданған анықтамасын табу өте қиын, сондықтан кәсіпкерліктің өзі көп қырлы күрделі процесс, ал «әлеуметтік кәсіпкерлік» терминіне бір мәнді анықтама беру де маңызды міндет болып табылады.

Әлеуметтік кәсіпкерлік – экономикалық тиімділік пен кәсіпкерлік инновацияны әлеуметтік миссиямен біріктіретін әлеуметтік қызметті жүзеге асыру тәсілі.

Әлеуметтік кәсіпкерліктің негізгі белгілері:

- саудаға қарағанда әлеуметтік миссияның басымдылығы;
- тұрақты коммерциялық тиімділік (өзін-өзі ақтау, бәсекеге қабілеттілік);
- әлеуметтік және экономикалық ресурстарды оңтайландыру үшін инновациялар [1].

Әлеуметтік кәсіпкерлікті дамыту ел экономикасына қаншалықты пайдалы?

Әлеуметтік кәсіпкерлер әлеуметтік мәселелерді шешу үшін жаңа немесе бұрын

пайдаланылмаған ресурстарды іздейді. Бұл мүгедектер мен жалғызбасты аналар үшін арнайы жұмыс орындарын құру мәселесін шешуге болар еді. Немесе қоршаған ортаны ластауға байланысты проблемалар. Әлеуметтік мәселелер өсіп, әлеуметтік кәсіпкерлер бұрын пайдаланбаған ресурстарды экономикалық айналымға тартуда, сол арқылы оларды шешуде және елдің жалпы экономикалық тиімділігін арттыруда.

Әлеуметтік кәсіпкерлік – маңызды әлеуметтік мәселелерді шешуге бағытталған бизнестің ерекше саласы. Ең алдымен, біз сөз етіп отырған ұғым кәсіпкерліктің бір түрі және пайда табуға негізделгенін есте ұстаған жөн. Қайырымдылықтан айырмашылығы. Өйткені қайырымдылық - бұл оған салынған ақшаны да, көмекті де қайтармайтын мүлдем басқа жоба. Әлеуметтік кәсіпкерлік қоршаған ортаның экологиялық жағдайын жақсарту, бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған азаматтарды әлеуметтік бейімдеу, балалардың демалысын тиімді ұйымдастыру сияқты қоғамдағы шешімін таппай келе жатқан мәселелерді шешуге бағытталған. Дәстүрлі әдістерден айырмашылығы мұнда «әлеуметтік инновация» жиі қолданылады.

Әлеуметтік кәсіпкерлік субъектілері қоғамның назарын талап ететін мәселелерді жүйелі және жүйелі түрде шешеді. Бизнестің әлеуметтік жауапкершілігін компания экономиканың кез келген секторында өзінің мүмкіндіктері мен қалауына сәйкес белгілі бір уақыт аралығында жүзеге асырады. Бұл алып мұнай компаниясы немесе шағын тамақ фабрикасы болуы мүмкін. Бұл мысалдағы екі компания өз қызметкерлерін қолдайтын, қысқа мерзімді экологиялық іс-шараларды ұйымдастыратын және мұқтаж топтарға қаржы беретін жобаларды жасайды. Әлеуметтік кәсіпкердің субъектісі немесе объектісі әлеуметтік жобалар болып табылады. Яғни, ол өзінің жетекшілігімен қоғамның осал топтарының өкілдерін жұмысқа алады немесе көпшілікке тиімді қандай да бір жобаны жүзеге асыруға қызмет етеді. Бұл әлеуметтік кәсіпкерлік пен корпоративтік әлеуметтік жауапкершілік ұғымдарының айырмашылығы [2].

Әлеуметтік кәсіпкерлердің алдында тұрған басты мәселе – өнімді сату және өткізу. Осы орайда «Атамекен» ҰБ мамандары өңірлер арасында әлеуметтік кәсіпкерлік саласында барынша қолдау көрсетіп, байланыс орнатып, тәжірибе алмасатын болады.

#### Әдебиеттер

1. <https://atameken.kz/kk/news/18824-social-noe-predprinimatel-stvo-est-i-takoe>
2. <https://alashainasy.kz/aleumet/aleumettk-kaspkerlkn-paydasyi-kanday-109265/>

Серікбол Б.С., 2 курс магистранты (академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарУ)  
Ғылыми жетекшісі – э.ғ.к., профессор Мамбетова С.Ш.

### ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ, КӘСІПОРЫННЫҢ АДАМИ РЕСУРСТАРЫН ПАЙДАЛАНУ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ ӘДІСІ РЕТІНДЕ

Уақытты ұйымдастыру (тайм-менеджмент, уақытты басқару) – бұл, адамға өмірінің орны толмас уақытын саналы адамның мақсаттары мен құндылықтарына сәйкес бөлуге көмектесетін технология.

Командалық тайм-менеджмент – бағынышты емес қызметкерлердің жеке тайм-менеджмент жүйелерінің өзара байланысы мәселелерін қарастыратын жеке және жалпы менеджменттің қиылысындағы тәртіп. Командалық уақытты басқару корпоративтен мәжбүрлеу құралдарын қолданудың мүмкін еместігімен және жоспарларды сәйкестендіру құралдарын қолдану қажеттілігімен ерекшеленеді.

Корпоративтік тайм-менеджмент – қызметкерлердің жеке тайм-менеджментінің ұйымды басқару жүйесімен байланысын қарастыратын жеке тайм-менеджмент пен жалпы менеджменттің қиылысындағы тәртіп; тайм-менеджмент құралдарын ұйымды басқару жүйесіне енгізу тәсілдері. [1]

«Уақытты басқару» тұжырымдамасының мазмұны көптеген ғалымдардың зерттеулерінің негізіне айналды. Ғылыми дереккөздерді талдау негізінде қарастырылып отырған теориялық база айтарлықтай кең және алуан түрлі деп айтуға болады.

Зерттеушілердің әрқайсысы белгілі бір ерекшеліктерді анықтайды және өзіндік көзқарас негізінде осы мәселенің көрінісін негіздейді. «Уақытты басқару» түсінігінің мәнін түсіндіруде айтарлықтай айырмашылықтар байқалғандықтан, олардың кейбіреулері талданады.

Прентис С. уақыт менеджментін күнделікті өмірдің нақты жағдайларында уақытты басқару